

มนุษย์บางคน เมื่อมี
ปัญหา ก็อยากให้ปัญหา
หายไป ไม่ต้องการเผชิญ
กับมันด้วยการ “หลบตา”

เสมือนกับเอาหัวซุกทรายเยี่ยงนกกระจอกเทศ
ปัญหา ก็คือ นกกระจอกเทศมันทำเช่นนั้น
จริงหรือไม่จนมนุษย์สมควรลอกเลียนแบบ
และซุกทรายแล้วมันจะได้ผลหรือไม่

เรื่องนกกระจอกเทศเอาหัวซุกทรายนั้น
เป็นสำนวนภาษาอังกฤษมายาวนานว่า
เอาหัวซุกทรายเหมือนนกกระจอกเทศ
("bury your head in the sand like
an ostrich") ซึ่งมีความหมายว่าปฏิเสธ
ที่จะคิดถึงความจริงที่ไม่น่าอภิรมย์ ถึงแม้ว่า
มันจะกระทบต่อสถานะของตนเองก็ตามที่
หรือหลีกเลี่ยงสถานการณ์หนึ่งโดยแสวงทำว่า
มันไม่มีอยู่ หรือแอบซ่อนเมื่อเห็นสัญญาณ
อันตรายเช่นเดียวกับนกกระจอกเทศยามเมื่อ
เห็นปัญหาหรืออยู่ในสถานการณ์ลำบากหรือ
อันตรายก็จะเอาหัวซุกทรายโดยเสมือนว่า
ถ้าไม่เห็นศัตรูแล้วศัตรูก็ไม่เห็นเช่นกัน

สำนวนนี้ใช้กับคนไม่สู้ปัญหา คนซึ่งขาด
คนหลกตัวเองในสถานการณ์ว่าหากอยู่เฉยๆ
ไม่กระทำการใดแล้วปัญหาจะหายไปเอง
(เช่นหลักฐานที่เป็นหนี้ธนาคารจะหายไป)
โดยเอาไปเปรียบเทียบกับนกกระจอกเทศ
ซึ่งฟังดูเข้าท่า แต่ในความเป็นจริงก็คือ
นกกระจอกเทศมิได้กระทำเช่นนั้น ถึงแม้
ผู้เขียนจะมีใช้ทนายของนกยักษ์นี้ แต่ก็
เห็นว่ามันไม่น่าจะเป็นธรรมชาติที่มองว่า
มัน “โง่” ขนาดนั้น

นกกระจอกเทศ (ostrich) เป็นนก
พื้นเมืองของทวีปแอฟริกา เป็นนกพันธุ์ใหญ่
ที่สุดในโลก มันบินไม่ได้จึงใช้การวิ่งแทน
(ความเร็วสูงสุด 70 กิโลเมตรต่อชั่วโมง)

นกกระจอกเทศ ก้อนเมฆ และ ปัญหา

ตัวหนึ่งหนัก 60-150 กิโลกรัม หรือเท่ากับ
มนุษย์ 2 คน เวลายืดคอตรงสูงจากดินถึง
9 ฟุต มนุษย์คุ้นเคยกับนกพันธุ์นี้มากกว่า
5,000 ปีแล้ว บริโภคเนื้อ เอาเปลือกไข่
ที่ใหญ่มากมาเป็นเครื่องตกแต่งกาย ฯลฯ

ผู้คนมักสับสนนกกระจอกเทศกับ
นกอีมู (emu) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน
นกอีมูเป็น นกพันธุ์ใหญ่อันดับสองรองจาก
นกกระจอกเทศโดยหนัก 18-60 กิโลกรัม
ตัวสูงไม่เกิน 6 ฟุต มันเป็น นกพื้นเมืองของ
ทวีปออสเตรเลีย มนุษย์รู้จักมันช้ากว่า
นกกระจอกเทศมากจึงไม่มีสำนวนว่าอีมู
เอาหัวซุกทรายหรือพุ่มไม้

นกกระจอกเทศมิได้เอาหัวซุกทราย
(หากซุกจริงคงสูญพันธุ์ไปนานแล้ว เพราะ
ขาดออกซิเจน) แต่ที่มนุษย์เล่าขานกันนั้น
คาดว่ามาจากการเห็นว่ามันเอาหัวทิ่มลงไป
ในทรายหรือดินซึ่งแท้จริงแล้วมันเอาปาก
ลงไปพลิกไขว้นละลายครั้งที่อยู่ในหลุม
ขนาดใหญ่ นอกจากนี้อาจมองเห็นจาก
ระยะไกลว่าการหมอบกับดินหนึ่งเวลาที่มัน
หวั่นเกรงอันตรายคือการเอาหัวซุกทราย
ก็เป็นได้

ผู้เขียนไม่เชื่อว่ามีคนโง่ในโลกนี้ จะมี
ก็แต่คนคิดว่าตนเองฉลาดรู้ทุกอย่างหมด
ยกเว้นรู้จักตัวเอง หรือคนที่ไม่รู้ว่าตนเอง
ไม่รู้ หรือคนรู้ไม่ทันคนเพราะไม่มีสันดาน
เจ้าเล่ห์ ฯลฯ ดังนั้นคนที่เอาหัวซุกทราย
เหมือนนกกระจอกเทศจึงมิใช่คน “โง่”
เพียงแต่เป็นคนที่มีลักษณะทางจิตวิทยา
บางอย่างในช่วงขณะที่ทำให้ไม่คิดสู้ปัญหา

ผู้เขียนไม่เชื่อว่า
มีคนโง่ในโลกนี้
จะมีก็แต่คนคิดว่า
ตนเองฉลาดรู้ทุกอย่าง
ยกเว้นรู้จักตัวเอง
หรือคนที่ไม่รู้
ว่าตนเองไม่รู้

หรือผันไปพลมๆ แล้งๆว่าจะมีอะไรพิเศษ
มาช่วยตน

ความกลัวเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ในใจมนุษย์
มันอยู่ในพื้นฐานจิตใจของความเป็นมนุษย์
เหตุที่ทุกคนมีความกลัวก็เพราะโลกเต็มไปด้วย
ความไม่แน่นอนผันผวนไปทางบวกและลบ
ไม่หยุดหย่อนในชีวิต อีกทั้งอุดมด้วยสิ่งซึ่ง
อธิบายไม่ได้ จึงต้องแสวงหาบางสิ่งมาช่วย
ลดหรืออธิบายความกลัว ซึ่งสิ่งหนึ่งซึ่งช่วย
ได้มากที่สุดคือศาสนา

การปฏิเสธที่จะนึกถึงความจริงที่ไม่พึง
ปรารถนา หรือหลีกเลี่ยงการแก้ไขปัญหา
โดยแสวงทำว่ามันไม่มีอยู่ ดังที่เรียกว่า
“เอาหัวซุกทราย” เป็นเรื่องน่าสงสารมากกว่า
นำหัวเราะเยาะและคิดว่าโง่เขลา (ถ้าจะใช้คำว่า
“โง่” มนุษย์ก็มีโอกาส “โง่” ได้ด้วยกันทุกคน
ตราบที่ยังมีโลหะ โทสะ และโมหะอยู่)

สถานการณ์ “เอาหัวซุกทราย” นั้น ไม่ถูกต้องอย่างแน่นอน การหลอกลวงตนเองว่าไม่มีปัญหาคือการสร้างปัญหาใหม่ โดยการทำให้ปัญหาเดิมนั้นเลวร้ายยิ่งขึ้น (คุณเกษม จาติกวณิช อดีตผู้ว่าการการไฟฟ้า ฝายผลิตผู้เรื่องนามเคยกล่าวว่า “การตัดสินใจที่เลวที่สุดคือการไม่ตัดสินใจเลย”)

การมองไม่เห็นปัญหากับการ “เอาหัวซุกทราย” นั้น แตกต่างกัน กล่าวคือ อย่างหลังคือการแสร้งว่าไม่มีปัญหา (แสดงว่ารู้ว่าไม่มีปัญหา) เพื่อหลีกหนีความจริง

ส่วนอย่างแรกนั้นเป็นการมองไม่เห็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้มองไม่เห็นปัญหา ก็คือการไม่สัมผัสกับโลกแห่งความเป็นจริง จมปลักอยู่ในความฝัน ไม่ให้ความสนใจสิ่งรอบตัวที่กำลังเกิดขึ้นหรือกับสิ่งที่คนบอก หรืออยู่ในโลกแห่งความฝันจนไม่มีอะไรที่จริงจังกังต้องได้ ดังสำนวนภาษาอังกฤษที่ว่า “to have your head in the clouds” (หัวอยู่ในก้อนเมฆ)

สองสิ่งที่ทำให้ “หัวอยู่ในก้อนเมฆ” ก็คืออำนาจและเงิน ถ้าใครยอมให้สองสิ่งนี้ครอบงำชีวิตก็มีโอกาสสูงที่ “หัวอยู่ในก้อนเมฆ” จนทำให้ไม่เห็นหัวคน ไม่เข้าใจความรู้สึกของคน และสิ่งที่จะเกิดตามมา ในภายหลังก็คือปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างไม่รู้จักจบ เพราะเท่าไม่ติดดินเนื่องจากหัวถูกก้อนเมฆหนีบอยู่

นกกระจอกเทศและก้อนเมฆ ในสองสำนวนนี้ดูจะเป็นตัวสร้างความปวดหัว แต่โดยแท้จริงแล้ว คนก่อเหตุก็คือตัวมนุษย์เอง ถ้ามีสติ มีความกล้าหาญ และไม่ยอมให้อำนาจและเงินมาครอบงำแล้ว สัตว์และธรรมชาติใดก็ทำอะไรไม่ได้